

Sammanfattning av Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer för hälso- och sjukvården samt tandvården

Socialstyrelsen har sedan 1 november 2022 nya föreskrifter och allmänna råd (HSL-FS 2022:39) om våld i nära relationer. Författningen riktar sig till socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården. I detta dokument redovisas först hälso- och sjukvårdens ansvar, därefter tandvårdens. Avslutningsvis redovisas nya föreskrifter kring möjligheten att lämna uppgifter till polismyndigheten.

7 kap. Hälso- och sjukvårdens ansvar

2 § Vårdgivaren ska fastställa rutiner för när och hur personalen i dess verksamheter ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver vård.

4 § Vårdgivaren ska fastställa rutiner för hur barns behov av information, råd och stöd enligt 5 kap. 7 § första stycket 4 hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och 6 kap. 5 § andra stycket 4 patientsäkerhetslagen (2010:659) ska beaktas.

Nytt under rutiner är krav på att vårdgivaren ska (tidigare bör) fastställa rutiner för:

- **Vårdgivaren ska (tidigare bör) fastställa rutiner när och hur personalen ska fråga om våld**
 - Varje verksamhet ska ha brutit ner den övergripande [Handlingsplan våld i nära relationer, barn som far illa samt hedersrelaterat våld och förtryck](#) till lättillgängliga enkla rutiner som omfattar dessa perspektiv.
 - Ta hjälp av verksamhetens [familjeombud](#) eller [Valentina Hajra](#) om detta inte är gjort.
- **Vårdgivaren ska (tidigare bör) fastställa rutiner för hur barns behov av information, råd och stöd ska beaktas.**
 - Vi ska arbeta utifrån vår [rutin Barn som närstående](#). Nytt i den är att när barn har bevittnat eller utsatts för våld i nära relationer ska vi hänvisa barnet och övriga familjemedlemmar till [Familjefrid Kronoberg](#).

Kontakta verksamhetens [familjeombud](#), [Valentina Hajra](#) eller [Susann Swärd](#) för verksamhetsnära utbildningar kring barn som far illa, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

7 kap. 10 § Åtgärder för våldsutsatta vuxna

Vid misstanke om våld eller andra övergrepp ska vårdgivaren se till att hälso- och sjukvårdspersonalen:

- 1. beaktar vilka behov den vuxna kan ha av vård såväl fysiskt som psykiskt med anledning av våldet,*
- 2. informerar om möjligheten till vård inom hälso- och sjukvården, stöd och hjälp från socialtjänsten samt kontakt med frivilligorganisationer,*
- 3. hjälper den vuxna att få kontakt med socialtjänsten om denne samtycker till det, och*
- 4. tar reda på om det finns barn i den vuxnas familj och gör anmälan till socialtjänsten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vid misstanke om att barnet eller barnen far illa*

- **Det tidigare avsnittet vård och omvårdnad har delats upp i två: Åtgärder för våldsutsatta vuxna och Åtgärder för våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld.**
 - Region Kronoberg har ett helhetsperspektiv på vårt arbete med våldsutsatta som inkluderar både vuxna, barn som far illa samt barn som närstående. Detta finns fortsatt med i vår övergripande [Handlingsplan våld i nära relationer, barn som far illa samt hedersrelaterat våld och förtryck](#) och ska finnas med i verksamhetsnära rutiner kring våldsutsatthet och barn som far illa.
 - Ta hjälp av verksamhetens [familjeombud](#) eller [Valentina Hajra](#) om detta inte är gjort.
- **Åtgärds punkterna har flyttats om så att hälso- och sjukvårdens huvuduppgift kommer först: beakta behov av fysisk och psykisk vård.**
- **En ny punkt har lagts till om att vårdgivare, utöver att informera om vård, stöd och hjälp från andra aktörer, också ska hjälpa den vuxne att få kontakt med socialtjänsten när denne samtyckt till det.**
 - Detta finns med i den övergripande [Handlingsplan våld i nära relationer, barn som far illa samt hedersrelaterat våld och förtryck](#), se över verksamhetsnära rutiner så att de inkluderar att vi ska hjälpa en vuxen att etablera kontakt med socialtjänst när samtycke finns.
- **Tidigare punkt 1-2 har slagits ihop till punkt 4. Vi ska ta reda på om det finns barn som närstående samt vid misstanke om att barn far illa göra en orosanmälan till socialtjänsten.**
 - Detta finns med i den övergripande [Handlingsplan våld i nära relationer, barn som far illa samt hedersrelaterat våld och förtryck](#), se över verksamhetsnära rutiner så att de har med orosanmälan när vi misstänker att barn som närstående far illa.

Åtgärder för våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld

Barns behov av information, råd och stöd ska särskilt beaktas om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.

Vid misstanke om att barnet är våldsutsatt eller bevittnat våld, ska vårdgivaren se till att hälso- och sjukvårdspersonalen:

- 1. beaktar vilka behov barnet kan ha av vård såväl fysiskt som psykiskt med anledning av våldet,*
- 2. gör en anmälan till socialtjänsten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453),*
- 3. ställer frågor till medföljande vuxen om orsaken till symtomen eller tecknen, om det är möjligt utan att det innebär risk för barnet.*
- 4. frågar barnet i enrum om orsaken till symtomen eller tecknen när så är möjligt och med hänsyn tagen till barnets ålder och mognad.*

- En ändring har gjorts för att hälso- och sjukvårdens ansvar för vård kommer först.
- En hänvisning till 5 kap. §7 Hälso- och sjukvårdslagen och 6 kap. §5 Patientsäkerhetslagen om att barns behov av information, råd och stöd särskilt ska beaktas om ett barn utsatts för eller bevittnat våld i nära relation.
 - Detta finns redan med i [rutinen för barn som närstående](#).
 - När lämpligt ska vi hänvisa barn om utsatts för eller bevittnat våld i nära relation till [FamiljeFrid Kronoberg](#) för information, råd och stöd.
- Under punkt 3 har ett tillägg kommit om att vi endast ska fråga föräldrar om barnets symtom om det är möjligt utan risk för barnet.
 - Detta finns redan med i den övergripande [Handlingsplan våld i nära relationer, barn som far illa samt hedersrelaterat våld och förtryck](#), se över verksamhetsnära rutiner så att de uppdateras med denna instruktion.
- Under punkt 4 som handlar om att fråga barnet i enrum om orsaken till symtomen eller tecknen finns inte längre krav på att hänsyn ska tas till vårdnadshavarens samtycke.
 - Detta finns med i den övergripande [Handlingsplan våld i nära relationer, barn som far illa samt hedersrelaterat våld och förtryck](#), se över verksamhetsnära rutiner så att de uppdateras med denna instruktion.

8 kap. Tandvårdens ansvar

Tandvårdens ansvar regleras i ett eget kapitel.

- **Tandvården ska fastställa rutiner för att utveckla och säkra kvaliteten i arbetet med våldsutsatta och barn som bevittnat våld.**
 - Tandvården har en [handlingsplan barn som far illa](#), vilken även omfattar barn som bevittnar våld och våld i nära relationer.
 - Tandvården följer den övergripande [Handlingsplan våld i nära relationer, barn som far illa samt hedersrelaterat våld och förtryck](#) som gäller för både hälso- och sjukvård samt tandvård.
 - Varje verksamhet ska ha brutit ner de övergripande handlingsplanerna till lättillgängliga enkla rutiner som omfattar dessa perspektiv.
 - Ta hjälp av tandvårdens [familjeombud](#) eller [Valentina Hajra](#) för att utveckla verksamhetsnära rutiner.
- **Tandvården ska fastställa rutiner angående anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen gällande ett våldsutsatt barn eller ett barn som bevittnat våld.**
 - Tandvården har en gemensam [rutin för anmälningsskyldigheten](#) kring barn som far illa samt barn som uteblir.
 - Det finns två filmer som stöd för orosanmälan på barn: [Att uppmärksamma barn som far illa](#) samt [Att göra en orosanmälan inom tandvården](#).
- **Tandvården bör fastställa rutiner för när och hur personalen ska ställa frågor om våld inom verksamheten.**
 - Ett utvecklingsarbete är påbörjat. Kontakta [Valentina Hajra](#) för stöd med verksamhetsnära rutiner.
- **Tandvården bör se till att personalen har kunskap om våld och andra övergrepp av eller mot närstående.**
 - Kontakta tandvårdens [familjeombud](#), [Valentina Hajra](#) eller [Susann Swärd](#) för verksamhetsnära utbildningar kring barn som far illa, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Möjlighet att lämna uppgifter till polismyndigheten (13§)

En bestämmelse har lagts till som upplyser om att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och patientsäkerhetslagen (2010:659) finns bestämmelser om när hälso- och sjukvården utan hinder av sekretess eller tystnadsplikt får lämna uppgifter till bland annat Polismyndigheten.

Denna möjlighet gäller exempelvis:

- för att förhindra att en enskild mot en närstående begår brott som avses i 3, 4 eller 6 kap. Brottsbalken, som inte ger lindrigare straff än fängelse i ett år (OSL 10 kap 18c §)
- vid misstanke om brott mot barn, enligt 3, 4 eller 6 kap Brottsbalken eller Lag med förbud mot könsstympning av kvinnor (OSL 10 kap 21 §)
- vid misstanke om brott som inte ger lindrigare straff än fängelse i ett år (OSL 10 kap 23§).